

**УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Інститут Екуменічних Студій  
Магістерська Програма Екуменічних Наук

**ЕКУМЕНІЧНІ ІНІЦІАТИВИ ІВАНА ПАВЛА ІІ:  
УКРАЇНСЬКИЙ АСПЕКТ**  
Магістерська робота

Студент: Анна Микуляк  
Науковий керівник: Йосип Лось,  
проф.,  
доктор політичних наук  
Науковий консультант: Христина Давидчак,  
асистент

Львів 2011

# ЗМІСТ

Вступ .....	3
<b>Розділ 1. Екуменічна діяльність Івана Павла II</b>	
1.1. Екуменізм як явище: історичні витoki та католицьке розуміння єдності .....	9
1.2. Унікальність понтифікату Івана Павла II .....	18
1.3. Папські послання у справі екуменізму .....	30
<b>Розділ 2. Звернення Папи Івана Павла II до України</b>	
2.1. Свідчення Івана Павла II про Україну (на прикладі проповідей та листів).....	40
2.2. Тематично-ідейна спрямованість послання Папи «Великий дар Хрещення» та апостольський лист «З нагоди 400-річчя Берестейської Унії» .....	51
2.3. Промови понтифіка на Синодах українських єпископів у Рим .....	60
<b>Розділ 3. Інформаційна модель візиту Івана Павла II в Україну</b>	
3.1. Приїзд Івана Павла II в Україну: конфесійне сприйняття .....	71
3.2. Апостольське слово до українців у Києві та Львові .....	82
3.3. Значення візиту Івана Павла II до України, висвітленого у ЗМІ з перспективи 10-ліття .....	94
Висновки .....	108
Список використаних джерел та літератури .....	113
Додатки .....	118

## ВСТУП

У третьому тисячолітті разом з інтенсивним розвитком нових технологій, виникає багато питань, які Церква повинна вирішувати злагоджено у єдності. Це проблеми клонування, комп'ютерних ігор, гральних автоматів, евтаназії, абортів, пластичних операцій для зміни статі, а також морально-етичні: гомосексуалізм, лезбійство. Церква має знайти шляхи вирішення цих проблем і для цього необхідно вести діалоги з іншими гілками християнства, щоб спільно реагувати на потреби сучасного суспільства. Сприяє утворенню об'єднаної позиції Церкви єкуменічний рух. Дана діяльність спрямована на пошуки міжконфесійної єдності та порозуміння між християнами. Це явище зародилося наприкінці XIX початку XX ст. Курс на об'єднання був обраний Католицькою Церквою на Другому Ватиканському Соборі, а втілювався в життя під час понтифікату Папи Івана Павла II, який був поборником миру, відстоював права людини. Одним із аспектів праці понтифіка був єкуменізм. Він мав тісні контакти з представниками інших конфесій та релігій. Неодноразово зустрічався з Вселенським Константинопольським патріархом Варфоломієм, вів діалог з Російською Православною Церквою. Організував міжконфесійні та міжрелігійні молитовні зустрічі за мир в м. Асиж. Глава Ватикану здійснив більше сотні подорожей, щоб особисто засвідчити необхідність братерства. Мав співпрацю і з українськими ієрархами, зокрема Верховними Архієпископами Української греко-католицької Церкви та главою Української Православної Церкви Київського Патріархату. Відвідав з офіційним візитом Україну у 2001 році. Листи, промови та проповіді, звернені до українців, є необхідними для аналізу, так як визначають історичне значення України, містять поради для розвитку держави та порушують міжконфесійні питання. Понтифік вбачав у

східних церквах велику традиційну християнську спадщину, яка могла б збагатити західну культуру.

Обрана тема розкриває екуменічну діяльність Івана Павла II, а також ставлення його до українського народу, візит до України у світлі діяльності щодо поліпшення ситуації єдності церков у нашій державі.

**Об'єктом** нашого дослідження є екуменічні ініціативи Івана Павла II, **предметом** – апостольські листи, промови, енцикліки, присвячені Україні.

Відповідно формулюємо **мету дослідження** - прослідкувати зародження явища екуменізму, проаналізувати діяльність Івана Павла II, спрямовану на утвердження християнської єдності, та простежити його зв'язок з Україною в контексті послань, листів та апостольського візиту.

Для досягнення поставленої мети потрібно виконати наступні **завдання**:

1. дослідити витоки екуменізму;
2. подати тлумачення цього поняття;
3. розкрити унікальність понтифікату Івана Павла II;
4. проаналізувати основні документи, видані Папою, щодо екуменізму;
5. концептуально осмислити промови та листи Папи, присвячені Україні;
6. визначити роль Української Греко-Католицької Церкви у примиренні християн (це ми зробили на прикладі послання «Великий дар хрещення» та апостольського листа «З нагоди 400-річчя Берестейської Унії»);
7. проаналізувати промови Івана Павла II на синоді єпископів УГКЦ у Римі;
8. оцінити конфесійну ситуацію перед паломництвом глави Католицької Церкви в Україну;
9. виокремити провідні думки апостольських звернень до українців під час візиту в 2001 році;
10. подати інформаційну модель цього візиту (на прикладі матеріалів українських та

зарубіжних ЗМІ)

**Актуальність обраної теми.** Співпраця у різних сферах життя, необхідність прийняти виклики сьогодення та відповісти на них, вимагає консолідації суспільства. Сприяє цьому екуменічний рух. Актуальність теми нашого дослідження зумовлена цьогорічною беатифікацією Івана Павла II та святкуванням 10-ліття його візиту в Україну.

**Часові рамки** нашого дослідження складають – 2001-2011 роки

У результаті аналізу поняття екуменізму, з'явився ряд наукових праць, присвячених історичному зародженню руху за єдність – Гордієнко М. «Современный екуменизм: Движение за единство христианских церквей», конфесійному сприйнятті екуменізму – Кисельов О. «Феномен екуменізму в сучасному християнстві», [Бергер П.](#) «Религия и проблема убедительности», Вейш Я. «Религия церквей в Англии». Подають визначення цього феномену А. Кураєв, О. Муха, Є. Сверстюк, Кардинал Вальтер Каспер, Р. Кур'є, Р. Мехл, В. Соловійов.

Серед дослідників постаті Івана Павла II та його духовної спадщини можна виокремити Д.Т. Лебьоду, М. Мокшицького, А. Фросара, А. Юраша – які подають у своїх працях психологічну характеристику Папи та В. Мокрого, який аналізує його промови в Україні.

**Наукова новизна роботи.** В церковній літературі представлено багато видань, присвячених творчості Івана Павла II. Проте, на нашу думку, бракує комплексного аналізу його проповідницько-богословського спадку, критичного розгляду промов, проповідей, послань, звернених до українців. З огляду на це, нашим задумом є глибше дослідження екуменічних ініціатив Папи у діалозі з українською Греко-Католицькою Церквою. Також ми спробуємо обґрунтувати розуміння участі УГКЦ в екуменічному русі з католицького погляду.

Для написання роботи ми користувалася такими **методами**: дослідження, контент-аналіз (якісно-кількісний метод), соціологічний, історично-критичний, порівняння. Ці методи за допомогою кількісного підрахунку дають підстави зробити об'єктивні висновки щодо спрямованості матеріалів.

**Структура роботи.** Робота складається з трьох розділів. Перший розділ: **Екуменічна діяльність Івана Павла II** – загалом теоретичний, містить у собі три підрозділи:

1.1. *Екуменізм як явище: історичні витоки та католицьке розуміння єдності* – тут ми розкриваємо історичний аспект феномену екуменізму, подаємо дефініції цього поняття та погляд католицької церкви на реалізацію екуменічних ініціатив.

1.2. *Унікальність понтифікату Івана Павла II.* У цьому підрозділі розглядаємо нові напрямки політики Ватикану під час понтифікату Папи-слов'янина, його ініціативи та діяльність, спрямовану на зближення всіх християн та активізації міжрелігійного діалогу.

1.3. *Папські послання у справі екуменізму.* Аналізуємо енцикліку єпископа Риму «Щоб усі були одно» та апостольський лист «Світло сходу» присвячені справі братерства.

Другий розділ – **Звернення Папи Івана Павла II до України.** Присвячений ставленню Івана Павла II до українців та УГКЦ.

2.1. *Свідчення Івана Павла II про Україну (на прикладі проповідей та листів).* Розглядаємо виступи Папи Римського до українців діаспори під час його паломницьких подорожей, досліджуємо листи до провідників Української греко-католицької Церкви Йосифа Сліпого та Івана Мирослава Любачівського.

2.2. *Тематично-ідейна спрямованість послання Папи «Великий дар Хрещення» та апостольський лист «З нагоди 400-річчя Берестейської Унії»,* де концептуально аналізуємо дані документи.

2.3. *Промови понтифіка на Синодах українських єпископів у Римі* – ту ми контемплуємо над виступами глави Католицької Церкви та визначаємо провідні завдання греко-католицького духовенства.

Третій розділ – **Інформаційна модель візиту Івана Павла II в Україну** висвітлює процес підготовки, суспільної атмосфери перед паломництвом та перебіг зустрічі Папи в Україні. Складається з трьох підрозділів:

3.1. *Приїзд Івана Павла II в Україну: конфесійне сприйняття*. Окреслюємо позиції православних та католицьких Церков до візиту єпископа Риму.

3.2. *Апостольське слово до українців у Києві та Львові*. У цьому підрозділі розкриваємо основні акценти промов блаженнішого виголошених під час відвідин української держави.

3.3. *Значення візиту Івана Павла II до України, висвітленого у ЗМІ з перспективи 10-ліття*. Аналізуємо статті з газет «День», «Дзеркало тижня», «Поступ», «Наша Віра», що стосуються паломництва Папи за 2001 рік, оцінюємо значення візиту єпископа Риму для України через 10 років.

Під час написання роботи ми висунули гіпотезу про низьку обізнаність щодо явища екуменізму та міжконфесійних відмінностей серед українського населення. Для підтвердження чи спростування думки ми провели соціологічне дослідження серед студентської молоді.

**Практичне значення одержаних результатів.** Так як ще до сьогодні велика кількість віруючих не ознайомлена з екуменічним рухом, робота дає можливість краще зрозуміти це явище, а також оцінити роль Івана Павла II у справі єдності. У зв'язку з святкуванням 10-ої річниці приїзду понтифіка до України, робота дає можливість пригадати історичний контекст тієї події, оцінити результати цього паломництва та визначити конкретні завдання, які стоять перед українським народом у побудові майбутнього.

Третій розділ роботи пройшов апробацію на Всеукраїнській студентській конференції: "10-ліття пастирського візиту папи Івана-Павла II в Україну: діалог культур та перспективи релігійного порозуміння". Тема моєї доповіді: «Значення візиту Івана Павла II в Україну у рецепції ЗМІ».